ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 21ης Οκτωβρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-97/98,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Pargas tingsrätt (Φινλανδία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Peter Jägerskiöld

και

Torolf Gustafsson,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των κανόνων της Συνθήκης ΕΚ που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Schintgen (εισηγητή), πρόεδρο του δευτέρου τμήματος, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, G. Hirsch και H. Ragnemalm, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο P. Jägerskiöld, εκπροσωπούμενος από τον R. Kurki-Suonio, δικηγόρο Ελσίνκι,

— η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον H. Rotkirch, πρέσβη, προϊστάμενο της υπηρεσίας νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και την T. Pynnä, νομικό σύμβουλο στο ίδιο υπουργείο,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον A. Rosas, κύριο νομικό σύμβουλο, και την L. Ström, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του P. Jägerskiöld, εκπροσωπουμένου από τον R. Kurki-Suonio και τον M. Wallgren, νομικό, του T. Gustafsson, εκπροσωπουμένου από τον B. Zetter, vicehäradshövding, της Φινλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον H. Rotkirch, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον A. Rosas, κατά τη συνεδρίαση της 28ης Απριλίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Ιουνίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 25ης Μαρτίου 1998, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Απριλίου 1998, το Pargas tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο του Pargas) υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), επτά προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των κανόνων της Συνθήκης αυτής στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του P. Jägerskiöld, κυρίου υδάτινης επιφάνειας κειμένης στον δήμο του Kimito στη Φινλανδία, και του T. Gustafsson, Φινλανδού υπηκόου, όσον αφορά το δικαίωμα του τελευταίου να αλιεύει με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι στην υδάτινη επιφάνεια που ανήκει στον P. Jägerskiöld, χωρίς την άδεια του, αλλά έχοντας καταβάλει τέλος στο φινλανδικό κράτος.

Το εθνικό νομικό πλαίσιο

3 Στη Φινλανδία, ο lagen om fiske της 16ης Απριλίου 1982 (στο εξής: νόμος περί αλιείας) προβλέπει, στο άρθρο 5, τα εξής:

«Το δικαίωμα αλιείας και λήψεως των σχετικών αποφάσεων ανήκει στον κύριο της υδάτινης επιφάνειας, εκτός αν έχει εκχωρηθεί σε άλλο πρόσωπο ή αν ορίζεται άλλως στον παρόντα νόμο (...).»

4 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του νόμου περί αλιείας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 1045 της 12ης Δεκεμβρίου 1996 (στο εξής: νόμος 1045/96), ορίζει τα εξής:

«Πέραν των όσων τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, ορίζουν περί της αλιείας σε δημόσια υδάτινη επιφάνεια, όλοι έχουν δικαίωμα να αλιεύουν είτε με απλό καλάμι είτε με καθετή, καθώς και με χειροκίνητα αλιευτικά σύνεργα, ήτοι με καλάμι με καρούλι και δόλωμα, με συρτή αλλά και με παραγάδι ή δράγα, ακόμη και σε άλλου είδους υδάτινη επιφάνεια, εξαιρουμένων των χειμάρρων και των ρευμάτων σε ποταμούς με σολομούς και λαβαρέτους, καθώς και των υδάτινων επιφανειών στις οποίες απαγορεύεται η αλιεία βάσει άλλων διατάξεων. Άδεια από τον κάτοχο του δικαιώματος αλιείας λαμβάνεται και για διαγωνισμούς αλιείας με απλό καλάμι ή καθετή, καθώς και με χειροκίνητα αλιευτικά σύνεργα, ή για την διοργάνωση άλλων αναλόγων εκδηλώσεων.»

5 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η τροποποίηση που επήλθε στη διάταξη αυτή με τον νόμο 1045/96 αποσκοπούσε στην αναγνώριση ενός γενικού δικαιώματος αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι, χωρίς την άδεια του κατόχου των δικαιωμάτων αλιείας, ακόμη και σε ιδιωτικές υδάτινες επιφάνειες, έναντι τέλους καθοριζομένου από το άρθρο 88 του νόμου περί αλιείας και καταβλητέου στο κράτος. Ο νόμος περί αλιείας δεν απαγορεύει ωστόσο στους κυρίους των υδάτινων επιφανειών να εκχωρούν οι ίδιοι, σε τιμές που μπορούν να καθορίζουν ελεύθερα, το δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι στις υδάτινες επιφάνειές τους.

6 Σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 2, του νόμου περί αλιείας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 1045/96, όποιος αλιεύει με χειροκίνητα σύνεργα, υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, πρέπει να καταβάλλει τέλος σε κάθε δήμο στον οποίο ασκεί αυτό το είδος αλιείας. Το τέλος ανέρχεται στο ποσό των 150 φινλανδικών μάρκων (FIM) ετησίως ή στο ποσό των 35 FIM για περίοδο επτά ημερών. Ωστόσο, δεν απαιτείται η καταβολή τέλους από τα άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών ή άνω των 65 ετών ούτε για την αλιεία που ασκείται με χειροκίνητα σύνεργα σε δημόσια υδάτινη επιφάνεια.

7 Σύμφωνα με το άρθρο 89a του νόμου περί αλιείας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 1045/96, το προϊόν του τέλος κατανέμεται ετησίως μεταξύ των κυρίων των υδάτινων

επιφανειών, αφού αφαιρεθούν οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε το κράτος για την είσπραξη και τη διανομή του. Η κατανομή γίνεται με βάση την επιβάρυνση που η εν λόγω αλιεία αντιπροσωπεύει για κάθε υδάτινη επιφάνεια.

8 Από τις προπαρασκευαστικές κοινοβουλευτικές εργασίες, ιδίως δε από την έκθεση που συνέταξε η επιτροπή γεωργικών και δασοκομικών υποθέσεων, προκύπτει ότι ο κύριος λόγος της τροποποιήσεως που επέφερε στον νόμο περί αλιείας ο νόμος 1045/96 ήταν το ψυχαγωγικό συμφέρον των ερασιτεχνών αλιέων. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, η τροποποίηση του νόμου περί αλιείας αποσκοπούσε επίσης στο να διασφαλίσει τη σε μεγαλύτερο βαθμό χρησιμοποίηση των αλιευτικών πόρων και να προαγάγει τον συνδεόμενο με την αλιεία τουρισμό.

Η διαφορά της κύριας δίκης

9 Στις 29 Μαΐου 1987, ο T. Gustafsson αλίευσε με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι στην υδάτινη επιφάνεια που ανήκει στον P. Jägerskiöld και υπάγεται στον δήμο του Kimito στη Φινλανδία. Δύο ημέρες νωρίτερα, στις 27 Μαΐου 1997, ο T. Gustafsson είχε καταβάλει το τέλος αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι που προβλέπει το άρθρο 88 του νόμου περί αλιείας, πράγμα το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου, του επέτρεπε να ασκεί αυτό το είδος αλιείας ακόμη και σε ιδιωτική υδάτινη επιφάνεια.

10 Ο P. Jägerskiöld άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή ζητώντας να αναγνωριστεί ότι ο T. Gustafsson δεν μπορεί, χωρίς την άδεια του, να αλιεύει με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι στις υδάτινες επιφάνειες που του ανήκουν, παρά το ότι έχει καταβάλει το τέλος αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι που προβλέπει ο νόμος περί αλιείας. Προς στήριξη της αγωγής του, ο P. Jägerskiöld υποστήριξε ότι η τροποποίηση που επέφερε στον νόμο περί αλιείας ο νόμος 1045/96, στην οποία στηρίζεται το δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι, είναι αντίθετη προς τους κανόνες της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων ή, επικουρικώς, προς τους κανόνες της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

11 Προς στήριξη της απόψεως αυτής, ο P. Jägerskiöld προέβαλε ορισμένα επιχειρήματα τα οποία το tingsrätt σχολίασε, στην περί παραπομπής διατάξή του, κατά τον ακόλουθο τρόπο.

12 Πρώτον, το tingsrätt διαπιστώνει ότι το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 295 ΕΚ), το οποίο ορίζει ότι «Η παρούσα Συνθήκη δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη», δεν απαγορεύει την εφαρμογή της εν λόγω Συνθήκης, στον βαθμό που από τις προπαρασκευαστικές εργασίες προκύπτει ότι η τροποποίηση που επέφερε στον νόμο περί αλιείας ο νόμος 1045/96 δεν τροποποιεί το ισχύον στη Φινλανδία καθεστώς ιδιοκτησίας. Προσθέτει ότι, στον βαθμό που, σύμφωνα με την έκθεση που συνέταξε η επιτροπή γεωργικών και δασοκομικών υποθέσεων, η τροποποίηση αυτή συνιστά απλώς νέο τρόπο διοχετεύσεως των εισοδημάτων που δημιουργεί το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, αφορά τη διανομή και τον καθορισμό των τιμών προϊόντων, ήτοι τον τομέα ο οποίος εκτιμάται εν γένει από την άποψη των διατάξεων που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

13 Δεύτερο, το tingsrätt τονίζει ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 5 του νόμου περί αλιείας, το δικαίωμα αλιείας, στο οποίο περιλαμβάνεται το δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι, μπορεί να εκχωρηθεί αυτοτελώς, οπότε το δικαίωμα αυτό πρέπει κανονικά να πληροί τον ορισμό που το δικαστήριο έχει δώσει στην έννοια «εμπορεύματα» με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1968, 7/68, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 805). Παρατηρεί ωστόσο ότι το δικαίωμα αλιείας, καθώς και τα απορρέοντα από αυτό δικαιώματα, συνιστούν ιδιότυπο νομικό θεσμό, επί του οποίου το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί.

14 Στη περίπτωση κατά την οποία θα επρόκειτο για εμπόρευμα υπό την έννοια της Συνθήκης, το tingsrätt υποστηρίζει, τρίτον, ότι το γεγονός ότι το δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι δεν μπορεί να ασκηθεί παρά μόνο στη Φινλανδία δεν φαίνεται να αποκλείει την εφαρμογή της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville (Συλλογή τόμος 1974, σ. 411). Συναφώς, το tingsrätt θεωρεί ότι η κατάσταση δεν διαφέρει από εκείνη των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τα οποία περιορίζονται σε εθνικά όρια και διέπουν την κατάσταση εντός των συνόρων του οικείου κράτους μέλους. Στο πλαίσιο της αναλογίας αυτής, το δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι μπορεί να εξομοιωθεί με άδεια.

15 Το tingsrätt αναφέρει, τέταρτον, ότι, στην περίπτωση κατά την οποία η τροποποίηση που επέφερε στον νόμο περί αλιείας ο νόμος 1045/96 πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, πρέπει να εξετασθεί αν το ψυχαγωγικό συμφέρον των ερασιτεχνών αλιέων μπορεί να δικαιολογήσει το εμπόδιο αυτό. Συναφώς, το tingsrätt τονίζει, αφενός, ότι, με την τροποποίηση αυτή και με τη θέσπιση καταβλητέου στο κράτος τέλους παρέχοντος τη δυνατότητα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι εντός ενός ολόκληρου νομού, ο Φινλανδός νομοθέτης προσπάθησε να λύσει το πρόβλημα που συνίσταται στο ότι η πληροφόρηση σχετικά με τη χορήγηση αδειών αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι ήταν ανεπαρκής σε ορισμένες περιοχές, οπότε μόνον ο τοπικός πληθυσμός ελάμβανε σχετικώς γνώση. Αφετέρου, η ιδιοκτησία των υδάτινων επιφανειών σε ορισμένα τμήματα της χώρας είναι τόσο κατακερματισμένη, ώστε για την άσκηση αλιείας σε ευρύτερες περιοχές απαιτούνταν πολλές άδειες αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι.

16 Το tingsrätt θεωρεί, πέμπτον, ότι, μολονότι η νομοθετική τροποποίηση δεν δημιούργησε κάποιο μονοπώλιο, στον βαθμό που οι ιδιοκτήτες των υδάτινων επιφανειών εξακολουθούν να έχουν θεωρητικώς το δικαίωμα να παρέχουν άδειες αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι σε τιμές που καθορίζονται ελεύθερα, η Δημοκρατία της Φινλανδίας έχει προφανώς μονοπώλιο όσον αφορά τη διανομή και τον καθορισμό των τιμών των αδειών αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι. Δεδομένου, αφενός, ότι ένας από τους σκοπούς της τροποποιήσεως ήταν η βελτίωση της εκμεταλλεύσεως των αλιευτικών πόρων και, αφετέρου, ότι τα ψάρια αποτελούν, σύμφωνα με το άρθρο 38 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 32 ΕΚ), γεωργικό προϊόν, πρέπει να εξετασθεί αν, όπως απαιτεί το άρθρο 37, παράγραφος 4, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποιήσεως, άρθρο 31, παράγραφος 3, ΕΚ), τα συμφέροντα των ιδιοκτητών των υδάτινων επιφανειών, πολλοί από τους οποίους είναι γεωργοί, ελήφθησαν επαρκώς υπόψη κατά την ψήφιση της τροποποιήσεως.

17 Όσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, την οποία επικαλείται επικουρικώς ο ενάγων της κύριας δίκης για την περίπτωση κατά την οποία οι διατάξεις περί εμπορευμάτων δεν θα είχαν εφαρμογή, το tingsrätt αναφέρει απλώς ότι δεν γνωρίζει αν το Δικαστήριο έχει εκδώσει σχετικές αποφάσεις.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές και μολονότι διαπίστωσε ότι ο T. Gustafsson δεν έλαβε θέση όσον αφορά το ζήτημα περί ενδεχόμενης σύγκρουσης μεταξύ της εθνικής νομοθε-

σίας και του κοινοτικού δικαίου, το tingsrätt αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελούν το δικαίωμα αλιείας ή η άδεια αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι εμπορεύματα σύμφωνα με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1968, 7/68, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 805);

2) Συνιστά η εντός της Φινλανδίας τροποποίηση του νόμου 1045/96 περί αλιείας εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, σύμφωνα με τα κριτήρια που έθεσε η απόφαση της 10ης Ιουλίου 1964, 8/74, Dassonville (Συλλογή τόμος 1974, σ. 411);

3) Αποτελεί το συμφέρον για ψυχαγωγία των ερασιτεχνών αλιέων δικαιολογητικό λόγο σύμφωνα με το άρθρο 36 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας;

4) Αφορά η υπό κρίση υπόθεση γεωργικά προϊόντα υπό την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 4, της Συνθήκης της Ρώμης;

5) Έχουν οι προαναφερθέντες κανόνες δικαίου άμεσο αποτέλεσμα σύμφωνα με την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1964, 6/64, Costa κατά ENEL (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 1191);

6) Έχουν ληφθεί επαρκώς υπόψη τα συμφέροντα των γεωργών;

7) Αντιβαίνει ή όχι η τροποποίηση αυτή του φινλανδικού νόμου 1045/96 περί αλιείας, όσον αφορά την αλιεία με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι, προς τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (ή των υπηρεσιών) που περιέχονται στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας;»

Επί του παραδεκτού

19 Η Επιτροπή αμφισβητεί κυρίως το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων. Συναφώς, τονίζει ότι η διάταξη περί παραπομπής δεν αναφέρει την άποψη του εναγομένου της κυρίας δίκης επί της διαφοράς και δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο να συνάγεται ότι η αγωγή του P. Jägerskiöld αποκρούεται από τον T. Gustafsson. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή φρονεί ότι είναι αμφίβολο αν υφίσταται πραγματική διαφορά μεταξύ των δύο διαδίκων της κυρίας δίκης.

20 Η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει ούτε επαρκή περιγραφή των πραγματικών περιστατικών και του κανονιστικού πλαισίου της διαφοράς της κυρίας δίκης, ώστε να έχει το Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει χρήσιμες απαντήσεις στο εθνικό δικαστήριο, ούτε τους ακριβείς λόγους που οδήγησαν το εθνικό δικαστήριο να διερωτηθεί σχετικά με την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου και να κρίνει αναγκαίο να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο.

21 Πρέπει να επενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψεις 59 έως 61, και της 29ης Ιουνίου 1999, C-60/98, Butterfly Music, Συλλογή 1999, σ. I-3939, σκέψη 13), απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, υπό το πρίσμα των ιδιομορφιών της υποθέσεως, τόσο την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως για να είναι σε θέση να εκδώσει την δική του απόφαση όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να απορρίψει αίτηση υποβληθείσα από ένα τέτοιο δικαστήριο, παρά μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η αιτηθείσα ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ακόμη όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως και το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν.

22 Τούτο όμως δεν συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση.

23 Κατ' αρχάς, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι το εθνικό δικαστήριο επελήφθη διαφοράς στο πλαίσιο της οποίας ο P. Jägerskiöld ζητεί να αναγνωριστεί ότι ο T. Gustafsson δεν έχει δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι στην υδάτινη επιφάνεια που ανήκει στον πρώτο χωρίς τη συγκατάθεσή του, τούτο δε παρά το ότι ο T. Gustafsson κατέβαλε το τέλος αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι που προβλέπει ο νόμος περί αλιείας.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου ο εναγόμενος της κυρίας δίκης δεν διατύπωσε άποψη επί της ενδεχομένης συγκρούσεως μεταξύ της εφαρμοσθείσας εθνικής νομοθεσίας και του κοινοτικού δικαίου δεν αρκεί, από μόνο του, προς άμεση απόδειξη ότι δεν αμφισβητεί τα αιτήματα που προβάλλει κατ' αυτού ο P. Jägerskiöld.

25 Ομοίως, το γεγονός, που προβλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι ο T. Gustafsson είναι επίσης κύριος υδάτινης επιφάνειας και, υπό την ιδιότητα αυτή, έχει συμφέρον να γνωρίζει αν μπορεί να προσφέρει στο μέλλον τη δυνατότητα αλιείας σε άλλα άτομα και ιδίως σε τουρίστες δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση το υποστατό της διαφοράς που ανέκυψε μεταξύ αυτού, ως αλιέα που κατέβαλε το προβλεπόμενο από την εφαρμοστέα φινλανδική νομοθεσία τέλος, και του κυρίου άλλης υδάτινης επιφανείας που δεν του παρέχει το δικαίωμα αλιείας στην υδάτινη αυτή επιφάνεια.

26 Επιβάλλεται εν συνεχεία η διαπίστωση ότι οι πληροφορίες που παρέχει η διάταξη περί παραπομπής, όσον αφορά τα σχετικά πραγματικά περιστατικά και το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα υποβληθέντα ερωτήματα, περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για να δοθεί η δυνατότητα στο Δικαστήριο να παράσχει χρήσιμες απαντήσεις και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, καθώς και στους λοιπούς ενδιαφερομένους διαδίκους, να υποβάλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου.

27 Τέλος, από τις σκέψεις 12 έως 17 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι η διάταξη περί παραπομπής περιέχει επίσης ακριβή έκθεση των λόγων της επιλογής των κοινοτικών διατάξεων των οποίων το εθνικό δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία, καθώς και του συσχετισμού στον οποίο προβαίνει το εν λόγω δικαστήριο μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά εθνικής νομοθεσίας.

28 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι οι κοινοτικές διατάξεις περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών αναφέρονται, στο έβδομο ερώτημα, μόνον επικουρικώς, για την περίπτωση κατά την οποία τα δικαιώματα αλιείας ή οι άδειες αλιείας δεν θα αποτελούσαν «εμπορεύματα» και ότι, στην περίπτωση αυτή, οι λόγοι που οδήγησαν το εθνικό δικαστήριο να ρωτήσει το Δικαστήριο σχετικά με το συμβατό της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής νομοθεσίας προς τις κοινοτικές διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων είναι έγκυροι και όσον αφορά τις διατάξεις περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών.

29 Επομένως, τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να εξεταστούν.

Επί του πρώτου ερωτήματος

30 Για να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να υπενθυμιστεί, κατ' αρχάς, ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, την οποία ρητώς αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο όρισε ως εμπορεύματα, υπό την έννοια του άρθρου 9 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 23 ΕΚ), που αποτελεί το πρώτο άρθρο του τρίτου τμήματος, τίτλος Ι, της Συνθήκης ΕΚ, ο οποίος επιγράφεται «Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων», τα αποτιμητά σε χρήμα προϊόντα που μπορούν να αποτελέσουν, καθεαυτά, αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών.

31 Ο P. Jägerskiöld ισχυρίζεται ότι το δικαίωμα αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι και οι άδειες αλιείας που απορρέουν από αυτό αποτελούν «εμπορεύματα» υπό την έννοια της αποφάσεως αυτής, στον βαθμό που η αξία τους είναι αποτιμητή σε χρήμα και θα μπορούσαν να εκχωρηθούν σε άλλα άτομα, όπως προβλέπει ρητώς το άρθρο 5 του νόμου περί αλιείας.

32 Επιβάλλεται ωστόσο η διαπίστωση ότι, στην προπαρατεθείσα υπόθεση Επιτροπή κατά Ιταλίας, το Δικαστήριο ερωτήθηκε μήπως αντικείμενα που έχουν καλλιτεχνικό, ιστορικό, αρχαιολογικό, ή εθνογραφικό χαρακτήρα δεν ενέπιπταν στην εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης περί τελωνειακής ενώσεως, λόγω του ότι δεν μπορούσαν να εξομοιωθούν με «καταναλωτικά αγαθά ή αγαθά γενικής χρήσεως» και δεν αποτελούσαν «αγαθά του συνήθους εμπορίου». Όπως προκύπτει από τον ορισμό που έδωσε το Δικαστήριο, η ιδιότητα των επίμαχων εμπορευμάτων ως «προϊόντων» δεν ετίθετο συνεπώς υπό αμφισβήτηση, οπότε ο ορισμός αυτός και μόνον δεν μπορεί να χρησιμεύσει για να χαρακτηριστούν τα δικαιώματα ή οι άδειες αλιείας ως εμπορεύματα υπό την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

33 Πρέπει να τονιστεί επίσης ότι ό,τι είναι αποτιμητό σε χρήμα και μπορεί, ως τέτοιο, να αποτελέσει αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών δεν εμπίπτει κατ' ανάγκη στην εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων της Συνθήκης.

34 Όπως προκύπτει από την οδηγία 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για την θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ L 178, σ. 5), της οποίας η προσαρτημένη ονοματολογία των κινήσεων κεφαλαίων εξακολουθεί να είναι έγκυρη ακόμη και μετά τη θέση σε ισχύ των άρθρων 73 Β επ. της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 56 ΕΚ επ.) (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση της 16ης Μαρτίου 1999, C-222/97, Trummer και Mayer, Συλλογή 1999, σ. I-1661, σκέψη 21), εμπίπτουν, μεταξύ άλλων, στις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων οι πράξεις που αφορούν μετοχές, ομολογίες και λοιπούς τίτλους, οι οποίοι, όπως το δικαίωμα αλιείας ή οι παρέχουσες το δικαίωμα αυτό άδειες αλιείας, είναι αποτιμητές σε χρήμα και μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγών στην αγορά.

35 Ομοίως, όπως προκύπτει από την απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, C-275/92, Schindler (Συλλογή 1994, σ. I-1039), οι σχετικές με λαχειοφόρο αγορά δραστηριότητες δεν συνιστούν δραστηριότητες σχετικές με «εμπορεύματα», έστω και αν συνοδεύονται από τη διανομή διαφημιστικών εγγράφων και λαχνών λαχειοφόρου αγοράς, αλλά πρέπει να θεωρούνται δραστηριότητες παροχής «υπηρεσιών» υπό την έννοια της Συνθήκης. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτών, η σχετική υπηρεσία είναι εκείνη που παρέχει ο διοργανωτής της λαχειοφόρου αγοράς, επιτρέποντας τη συμμετοχή των αγοραστών των λαχνών στη λαχειοφόρο αγορά, έναντι καταβολής του τιμήματος των λαχνών αυτών.

36 Το αυτό ισχύει και για την παροχή του δικαιώματος αλιείας και τη χορήγηση των σχετικών αδειών. Η δραστηριότητα που συνίσταται στη διάθεση σε τρίτους, έναντι αμοιβής και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μιας υδάτινης επιφάνειας για να ασκήσουν την αλιεία αποτελεί παροχή υπηρεσιών η οποία, αν έχει χαρακτήρα μεθοριακό, εμπίπτει στα άρθρα 59 επ. της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρα 49 ΕΚ επ.). Το γεγονός ότι το δικαίωμα αυτό ή οι άδειες αυτές διαπιστώνονται με έγγραφα τα οποία, καθεαυτά, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορίας δεν αρκεί για να συναχθεί ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

37 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από την παραπομπή στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τα οποία, κατά τον P. Jägerskiöld, μολονότι αποτελούν απλώς άυλα δικαιώματα, εμπίπτουν ωστόσο στις τελευταίες αυτές διατάξεις.

38 Αφενός, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 21 των προτάσεών του, μολονότι τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μπορούν να επηρεάσουν τις αφορώσες εμπορεύματα ενδοκοινοτικές συναλλαγές, δεν αποτελούν τα ίδια τέτοια εμπορεύματα. Αφετέρου, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μπορούν να επηρεάσουν τις συναλλαγές που αφορούν όχι μόνο προϊόντα, αλλά και υπηρεσίες (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1993, C-92/92 και C-326/92, Phil Collins κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-5145, σκέψη 22).

39 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δικαίωμα αλιείας ή η άδεια αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι δεν αποτελούν «εμπορεύματα» υπό την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, αλλά δραστηριότητα παροχής «υπηρεσιών» υπό την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

Επί του δευτέρου έως και του έκτου ερωτήματος

40 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το δεύτερο έως και το έκτο ερώτημα υποβλήθηκαν για την περίπτωση κατά την οποία το δικαίωμα αλιείας ή η άδεια αλιείας θα αποτελούσαν «εμπορεύματα» υπό την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Εφόσον τούτο δεν ισχύει, παρέλκει η απάντηση στα ερωτήματα αυτά.

Επί του εβδόμου ερωτήματος

41 Για τον ίδιο λόγο, παρέλκει η απάντηση στο έβδομο ερώτημα, στον βαθμό που αυτό αφορά τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

42 Όσον αφορά τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών, αρκεί να υπενθυμιστεί ότι οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε δραστηριότητες των οποίων όλα τα συναφή στοιχεία έχουν σχέση με ένα και μόνον κράτος μέλος (βλ. αποφάσεις της 16ης Ιανουαρίου 1997, C-134/95, USSL n° 47 di Biella, Συλλογή 1997, σ. I-195, σκέψη 19, και της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-108/98, RI.SAN., Συλλογή 1999, σ. I-5214, σκέψη 23).

43 Από τη δικογραφία προκύπτει όμως ότι η διαφορά της κύριας δίκης ανέκυψε μεταξύ δύο Φινλανδών υπηκόων, οι οποίοι είναι αμφότεροι εγκατεστημένοι στη Φινλανδία, σε σχέση με το δικαίωμα του ενός από αυτούς να ασκήσει την αλιεία με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι σε υδάτινη επιφάνεια που ανήκει στον έτερο και που κείται στη Φινλανδία.

44 Μια τέτοια κατάσταση δεν παρουσιάζει κανένα στοιχείο συνδέσεως με μια από τις καταστάσεις που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο στον τομέα της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών.

45 Επομένως, στο έβδομο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών δεν εφαρμόζονται σε μια κατάσταση όπως εκείνη της κύριας δίκης, στην οποία όλα τα συναφή στοιχεία έχουν σχέση με ένα και μόνον κράτος μέλος.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 25ης Μαρτίου 1998 το Pargas tingsrätt, αποφαίνεται:

1) **Το δικαίωμα αλιείας ή η άδεια αλιείας με καλάμι εφοδιασμένο με καρούλι δεν αποτελούν «εμπορεύματα» υπό την έννοια των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, αλλά δραστηριότητα παροχής «υπηρεσιών» υπό την έννοια των διατάξεων της ίδιας Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.**

2) **Οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών δεν εφαρμόζονται σε μια κατάσταση όπως εκείνη της κύριας δίκης, στην οποία όλα τα συναφή στοιχεία έχουν σχέση με ένα και μόνον κράτος μέλος.**

Schintgen Hirsch Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Οκτωβρίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida